

Slniečko 7

ROČNÍK XVI. (XXXVIII.)

MAREC 1984

3 Kčs

Dúhová guľôčka PETER HOLKA Dedinko, ako sme volali starého otca, bol ešte na furmanke, keď pred jeho domom zastal čudný koč s poplátanou košinou. Ťahal ho vychudnutý kôň. Chlap v umastenom čiernom klobúku nebol o nič súcejší. Ale hlas mal dobrý.

ILUSTROVALA
RENÁTA
VLACHOVÁ

„Ani nezlazol z kozlíka, len obrátil hlavu do dvora a z jeho vpadnutej hrude zadunelo:

„Háááandry! Kóóóžky! Starééé železooo!“

Razom ma vytrhol zo zvyčajných hier na povale. Nechal som žlté koliesko zo starých hodín a už som bol na rebríku. Skoro som zhodil spod strechy tvrdé šúľky kukurice.

Babka ma predbehla, akiste ho videla dávno predo mnou. Vymenila s kožkárom staré háby za štyri lesklé taniere. Starostlivo ich prezerala, lebo na takého chlapa nie je spoľahnutie.

Odbehol som do záhrady. V tóni mohutného orecha ležal starý, deravý lavór. Keď som trielil na cestu, zrazu mi čosi zišlo na um. Z Fuksovej maštale som zvesil dlhú, mocnú reťaz. Tá je cennejšia. Opatrne som ju vložil do lavóra, aby nevypadla.

Chlap bol už o chalupu ďalej. Rukávom kedysi bielej košeľe utrel si perličky potu, klobúk si posunul na temeno a povedal:

„No, parobok, ukáž, čo máš.“

Ukázal som.

Lavór hodil za seba do košiny, ale reťaz si starostlivo prezeral. Otočil sa a dlho sa prehrabával v truhlici pod kozlíkom. V hrdle ma dusilo očakávanie: Čím ma vyplatí? Dedinkovu reťaz som odhadol aspoň na desať taniarov, hoci najradšej by som bol, keby mi dal maľovaný rapkáč. To by bolo!

Konečne sa otočil a kývol na mňa hlavou. Niečo držal v dlani. Rapkáč sa do nej nemohol vmestiť, to som zaraz odhadol. Mal som čo robiť, aby mi srdce nevyskočilo cez otvorené ústa.

„Ukry si ju!“ šepol mi do ucha.

Zacítil som denaturovaný lieh a v dlani niečo malé a hladké. Za takú veľkú reťaz? Od sklamaní mi zaseklo dych.

„Je čarovná,“ rýchlo povedal, „ale nikomu ju neukazuj, stratila by svoju čarovnú moc.“

Otvoril som dľaň. Guľôčka. Malá dúhová guľôčka. Sklená.

Ani som nezbadal, že sa vzdialil. Guľôčku som zvieral tak dlho, až mi obeleli prsty. Pod veličným orechom ma potešila celkom inými farbami. Keď som ju chytil medzi palec

a ukazovák a obrátil proti slnku, zaskvela sa v plnej nádhere. Iskrila červeno, modro, zeleno, žltó. Trblietala sa takými menlivými farbami, že som zabudol dýchať. Skrúcal som ju dlho, veľmi dlho.

„Kde si, horniačisko?!“ zakričal dedinko, lebo sa nestalo, aby sme sa nezvítali už pri bráne.

„Kde by som bol?“

Starý otec odširúval Fuksa. Bez liac, chomúta a ostatného riadu sa Fukso zvalil na chrbát a radostne kopal. Každý hovoril, že takto nevystrája nijaký kôň na okolí. To sa vie, dedinko nemá hocijakého koňa.

Potom nastal čas, keď sme chodili kúpať Fuksa do Dríku. Sedával som mu na chrbte a dedinko vykračoval vedľa nás. Chalani mi závideli. Bodaj by nie, takého dobrého dedinka nemohol mať každý. Aj sme sa pretekali

vo dvore. Od orecha po bránku, a zakaždým som vyhral. Alebo sme kopali do gumenej lopty. Stodola by dosvedčila, že vždy som trafil o dva razy lepšie. Ale dnes... Dnes ma nebolo. Darmo ma dedinko vyvolával.

Našiel ma v posteli. Tváril som sa, že spím, v ruke pod bachratou perinou horúca guľôčka.

Tvrdá ruka nahmatala moju hlavu a začala mi ískať vo vlasoch.

„Horniačisko, ty môj zlatý horniačisko.“

Viem: starý otec tým hovoril, že ma má veľmi rád.

Nemohol som zaspáť. Myslel som na kožkára a na jeho čarovné guľôčky. Vlastne... vlastne iba na tú jednu — moju. A na reťaz. A na dedinka. Zbadá, že mu chýba? Ved' ich

je v maštali veľa. Visia na klincoch. Niekedy ich zvesí a hodí do voza, ale tej sa vari nikdy nedotkol.

Ani v spánku sa mi neľavilo, ba naopak. Kožkár sa vrátil a škaredo mi nadával do zlodejov. Vtiahol ma do tmavej jaskyne, kde duneli jeho hnusné slová. Ceril na mňa hnedé zuby; medzi nimi tiekli pramienky fialového ohňa. Nemal som sa kde ukryť, všade ma našli jeho krvavé oči. Nadávky, oči a bič, ktorými ma šibal, lebo som sa nemohol pohnúť, do pása som bol vrastený do čiernej zeme. Znova krúžil nad hlavou bičom a ja, bezradný, zaklonil som sa a na ochranu vystrel pred seba ruky. A vtedy som zazrel reťaz. Visela nado mnou v dedinkových rukách.

„Ved' sa upokoj, synak, no, no... tu som, tu som.“

„Dedinko!“ vykričol som.

„Ale, ale, taký chlap, a plače,“ povedal dobrotivým hlasom.

Rukou mi stieral z tváre kropaje a slzy. Bola tvrdá, ale v tej chvíli sa mi zdala mäkkšia než babkine vankúše.

„Už je dobre?“ opýtal sa.

Guľôčka ma páčila. Vo vhodnej chvíli som ju pozdravil žmurknutím. A keď sa dedinkov furmanský voz natriasal na ceste, vybehol som po rebríku na povalu. V zaprášených slnečných mostoch, ktoré sa vystierali v slávnostnom šere podkrovia, jagala sa ako hviezda stálica. A patrila len mne.

S pribúdajúcim strachom rástol aj môj strach: kde ju skryť?

Tam hore, v korune mohutného orecha mali pri kmeni na silnej haluzi hniezdo hrdličky. Na prvý pohľad veľmi slabé. Pár konárikov a troška peria. Ešte pred dvoma mesiacmi presvitali v ňom zospodu dve biele vajička. Teraz bolo prázdne.

To bude tá najsprávnejšia skrýša!

Babka krútila hlavou nad nedojedenými makovými rezancami, lebo čo jej pamäť pamätá, toto ešte nezažila. Lenže ja som už bol na strome a k oblohe som niesol novú hviezdu.

Bol som šťastný.

Dlho som sedel pri nej, od dúhových farieb ma boleli oči. Bolesť bola nádherná a ja šťastný. A práve vtedy, keď mi od šťastia začali trpnúť nohy, otváral dedinko bránu. Nebol sám. Z voza vyskočil akýsi chlap a rovno k studni. Spoza mocného konára som videl, že dedinko vošiel najmenej päťkrát do maštale a zakaždým krútil hlavou. Ostatný raz vyniesol reťaz, v rozpakoch zastal na priedomí a skúmavo na ňu hľadel.

„Hádam vydrží,“ povedal chlapovi.

Chlap ju poobractal v rukách.

„Vydrží,“ prisvedčil.

Namontovali reťaz na rumpál a chlap po

nej zliezol do studne. Dobré dve hodiny vyťahoval dedinko zo studne všelijaký marast. Potom zakričal:

„Vytiahnem ťa hore, Chlebo, lebo chytíš lámku!“

A keď ho vytiahol, povedal:

„Vymením ťa. Všet som pozeral, ako to robíš.“

Zliezli sme obaja. Dedinko do studne, ja z orecha.

Asi po pol hodine si starý otec obkročmo sadol na vedro, chytil sa reťaze a povedal:

„Ťahaj, Chlebo!“

Studniar sa zaprel do rukoväti na železnom kolese. Drevený hriadeľ zastonal. Reťaz sa začala napínať a škripavo stonať. Navíjal sa článok za článkom.

A potom sa to prihodilo.

Reťaz nevydržala, roztrhla sa. Zo studne vyrazilo dedinkovo bolestivé skriknutie.

Vytiahli ho chlapi od susedov. Pomohli silou i mocnejšou reťazou. Takmer bez duše som vyliezol na starý orech, oprel som sa o haluze a plakal. Dúhová guľôčka mi v ruke zvlhla.

~~Vydržal som tam do večera.~~

Na druhý deň, keď nastal čas môjho odchodu, zapriahol dedinko Fuksa, aby ma odviezol na stanicu.

„Dedinko...“ zafikal som, keď ma usadil vo vlaku.

„No tak, chlapi neronia slzy,“ chlácholil ma.

Cestou na stanicu, a aj teraz, ma ustavične prenasledovalo dedinkovo stonanie zo studne, jeho bolesťou zmraštená tvár.

„Dedinko, ja som nechcel, ja, ja...“

„No, synček, neplač. To prejde.“

„Ja ťa mám rád, vieš, ja...“

„Aj ja ťa mám rád,“ dedinko sa na okamih odvrátil a potom nevdojak chrapľavo pokračoval:

„Netráp sa. Na budúce leto budeme opäť spolu. Budeme furmančiť,“ riekol.

Vlak sa pohol. Dedinko stál na peróne.

„Dedinkóóó,“ zakričal som a začal som mávať. Mával som, i keď bol dedinko už len celkom malá bodka a vôbec som nevedel, či je to on.

Mamičkin Pod'

JÁN NAVRÁTIL

Mama má v očiach nezábudky,
na líkach beláska.

Keď mi je clivo, povie: „Pod',
mamička si ťa poláska.“

A dych má ani harmanček,
čo kvitne na lúkach.

Keď ublížim si, povie: „Pod',
mamička ti to pofúka.“

Nadídu mrazy, prituhne,
a vietor kopí záveje.

Už pri dverách ma čaká: „Pod',
mamička si ťa zohreje.“

I v strachu iba ku nej bežím,
na perách — joj! a beda.

Otvorí náruč, povie: „Pod',
mamička si ťa nedá!“

Odplata

Žil boháč, ktorý mal veľké obilné pole. Aj jeho sused, chudák, mal poličko, ale len malé, skoro ako dlaň. Napriek tomu mu ho boháč tak závidel, že celé noci rozmýšľal iba o tom, ako by mu ho zničil.

Lež darmo vymýšľal, uvažoval tak i onak, nevedel vymyslieť nič.

Až raz stretol človeka, čo chytil líšku.

„Počuj, kamarát,“ zblýskali sa boháčovi zlovestne oči, „nedal by si mi tú potvoru?“

„Nedal,“ vraví človek. „Ale ak mi za ňu dobre zaplatíš, ber si ju.“

Nejednal sa viac boháč s lovcom. Zaplatil mu za líšku a potom podho s ňou do húštiny k chudákovmu poľu. Tam jej uviazal o chvost otep suchej slamy, podpálil ho a posotil chuderu k susedovmu obiliu.

„Už ma viac nebude dráždiť,“ vraví si boháč a škodoradostne si mädlí ruky.

Lenže v tej chvíli skočil pred líšku

O divých husiach

KLIMENT ONDREJKA

Žili raz muž a žena a mali dcéru a synčeka. Keď išli na jarmok, prikázali dcére, aby dávala na bračeka pozor.

„Kúpime ti peknú šatôčku, len ho dobre opatri!“ sľúbili jej.

Dievčina položila bračeka do trávy a šla sa hrať. Vtom prileteli divé husi, schytili chlapca a podho preč.

Zjajkla sestra, zaplakala, no darmo volala, márne ju slzy zalievali, po bračekovi ani chýru ani slychu. A tak sa rozbehla do širého sveta a bežala, bežala, až pribehla k piecke a vraví jej:

„Piecka, piecka, povedať mi musíš, kde leteli divé husi!“

„Poviem ti, ale najprv zjedz môj ražný chlebík!“

„Nebudem ja jesť tvoj ražný chlieb, lebo sa náhlim v tie strany, kde husi leteli.“

Bežala sestra, nepostála, kým sa nedostala k jablonke.

„Jabloň, jabloň, povedať mi musíš, kde leteli divé husi!“

„Poviem ti ja, dievčička, ale najprv zjedz moju plánku, čo sa hojdá na konáriku!“

„Nemám ja kedy na strom liezť, plánku jesť,“ vraví dievčina. „Náhlim sa do dialí, z ktorých kričí môj braček malý!“

Bežala sestra, nepostála, kým sa k potôčiku nedostala. A tam vraví:

„Potôčik, potôčik, povedať mu musíš, kde leteli divé husi!“

„Poviem ti ja, dievčička, ak sa napiješ z mojej vody.“

„Nemám ja, potôčik, kedy vodu piť. Musím bežať v tie kúty, nad ktorými sa krdeľ husí krútil!“

Bežala sestra, nepostála, kým sa nedostala k domčeku na mokradnej lúčke, kde sedí jej braček a plače.

Otvorila sestra závorček, prebehla cez pitvorček do izbietky, schmatla chlapca a tašla, odkiaľ prišla.

Lenže divé husi lietali vysoko, videli ďaleko, zbadali, že im dievča zábavku odnáša. Nuž pustili sa za ňou a pri piecke ju dohnali, krídlami oviali a brata jej vzali.

Daromne sestra potom plakala. Keď jej ani plač nepomáhal, vraví piecka: „Odpusť, piecka, čo sa stalo, a pomôž mi obživou i radou!“

Vtedy ju piecka chlebíkom nakrmila a vraví jej: „Len sa ty, dievčička, nevzdaj. Hľadaj si brata odznova.“

Bežala dievčina, nepostála, kým sa nedostala k jablonke:

„Odpusť, jabloň, čo sa stalo, a pomôž mi občerstvením i radou!“ zaprosila.

„Dobrého ti dníčka, dievčička!“ vraví jablonka. „Len sa ty kyslastou plánkou osviež, moju myseľ poteš! Veď ja sa len vtedy teším, keď núdznym poslúžim.“

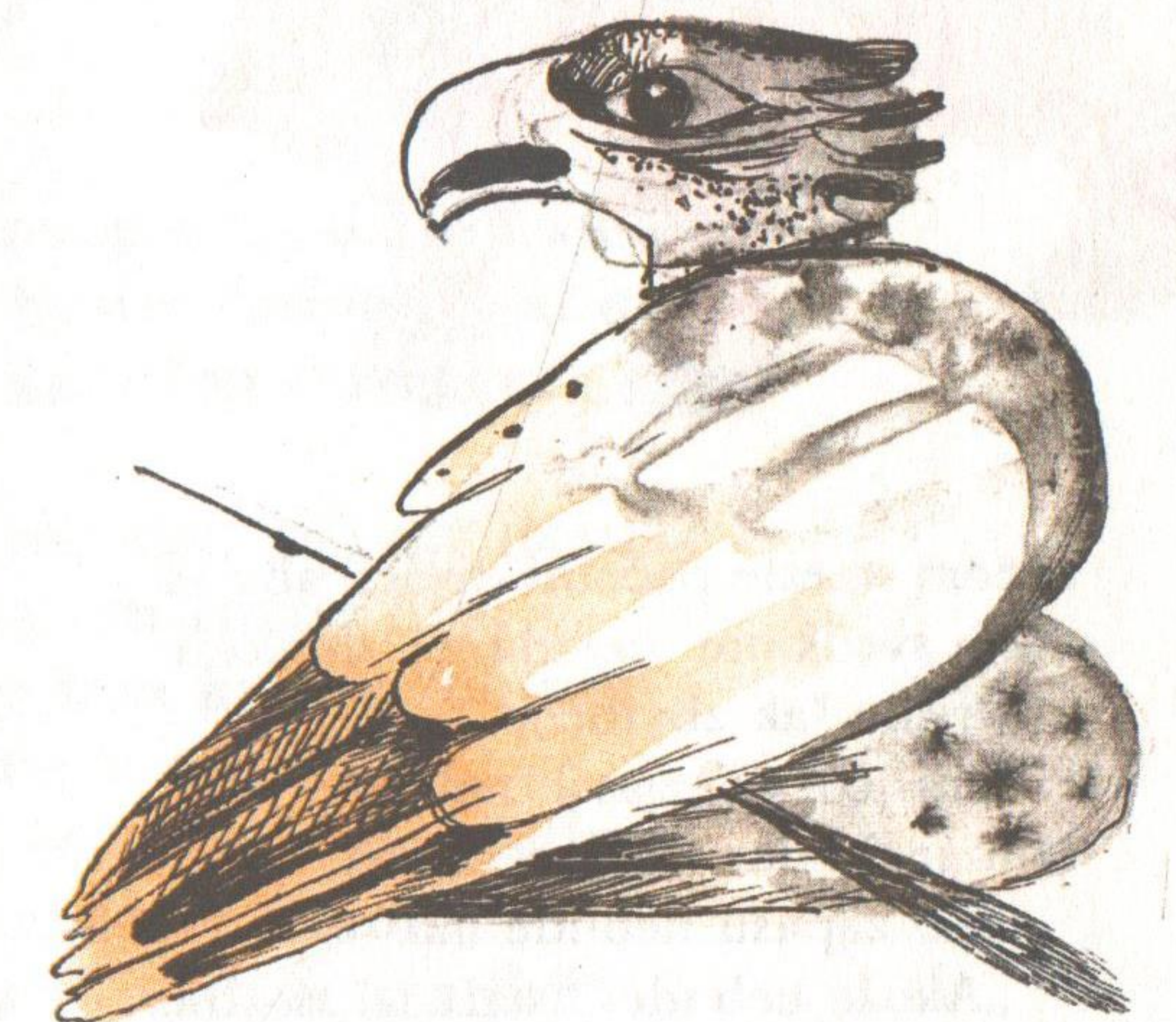
pes. Zbrechal, vyceril zubiská, a tá hybaj tam, kde je boháčovo pole.

Nestačil sa závistlivec ani spamätať, a už horelo nie chudákov, ale jeho obilie.

Rana, ktorá bolí najväčmi

Sedel mladý orol na skalisku a pozoroval odtiaľ krdeľ oviec. Vo chvíli, keď sa chcel naň vrhnúť, zasvištal vzduchom operený šíp a zasiahol ho rovno do srdca.

„Veď na tom šipe je orlie pero,“ zhrozene vykrikoval orol. A potom ešte prv, než mu smrť navždy zakalila zrak, zavravoral: „Nie to ma bolí, že umieram mladý, ale že ma zahubil šíp s perom môjho rodného.“

Zahanbený býk

Vychvaľoval sa býk, že je najmocnejším tvorom na svete.

„A to zas nie,“ protirečil mu komár. „Koľko máš sily ty, tolko mám i ja.“

„Cha-cha,“ rozosmial sa býk. „Stačí, aby som fúkol, a je po tvojej sile. Alebo mi neveríš?“

„Neverím,“ vraví komár.
„Keď je tak,“ hnevá sa býk, „podme zápasit. Potom sa uvidí, či si naozaj taký silný ako ja.“
„Dobre,“ súhlasil komár. „Príď zajtra ku mne. Zmeriame si sily na lúke pri rieke.“

Na druhý deň zišli sa na dohovo-

renom mieste početní diváci, aby sa stali svedkami nevidanej udalosti.

Prišli však zbytočne.

Len čo sa zjavil na lúke býk, komár škodoradostne zapišťal:

„Zo zápasu nebude nič.“

„Akože nebude?“ zafučal zlostne býk. „Veď si chcel dokázať, že sme si roveň.“

„Čo si dokázal ty, nemusím dokazovať ja,“ vraví komár.

Býk sa začudoval.

„Ja že som také niečo dokázal?“

„A vari nie?“ zapišťal komár.

„Keby si ma nepokladal za seberovného, predsa by si za mnou nechodil,“ vyhrkol a zanechal zahanbeného býka posmechu zhromaždených divákov.

Sestra si zajedla plánok, postriasala prezreté a šla do diaľok. Keď došla k potoku, vraví:

„Potôčik, prosím ťa, dovoľ sa mi napiť z tvojej vody.“

„Pi, dievčička, koľko ti hrdlo ráči. Veď jeden druhému máme slúžiť a všetci núdznym!“ prevravel potok.

Obodrená deva potom sviežo bežala, nepostála, kým sa nedostala k domčeku na mokradnej lúčke. V tom domčeku sedí pri obloku jej braček a narieka, že prestať nemôže.

Sestra vhupla do izby, schytila si uslzeného bračeka a poďho domov rovienukou i briežkom. Lenže divé husi lietali vysoko, videli ďaleko, a tak ktorási vraví:

„Chlapčeka nám dievčina odvliekla, poďme ju potrestať!“

Poslúchli divé húsky, krídlami šľahli, začali sa za dievčatom náhliť. Prileteli nad potok a ten volá: „Kdeže sa ponáhľate, húsky? Poďte si radšej v mojej vodičke perie popreberať.“

Spáčila sa prenasledovateľkám reč-vábienska, na vodu si posadali, poplávali, a keď sa dosť nazabávali, vzlietli za tými, čo pred nimi utekali.

Prileteli nad plánku a tá na ne kričí:

„Na hnev a zlosť máte času dosť, skryte sa do môjho chládku, užite hostinku sladkú.“

Za čím húsky zatúžili, nad tým zakrúžili, do chladivej tóne jablone sa uchýlili, zobkali, čo bolo prestreté — plánky sladovánky prezreté.

Keď všetky zjedli, ťažkým letom vzlietli, no o chvíľku už vyzobkávali chutný koláč, čo im piecka ponúkla.

Zatiaľ došlo dievča k záhradným dvierkam a vidí, že po ceste od mesta kráčajú otec i mať, nesú krásnu šatku-kanafasku, turecký medík i perník.

Boli radi, že sa ich drobčatu nič zlé neprihodilo, a ak sa aj prihodilo, že sa to dobre skončilo.

Besi

ALEXANDER SERGEJEVIČ PUŠKIN

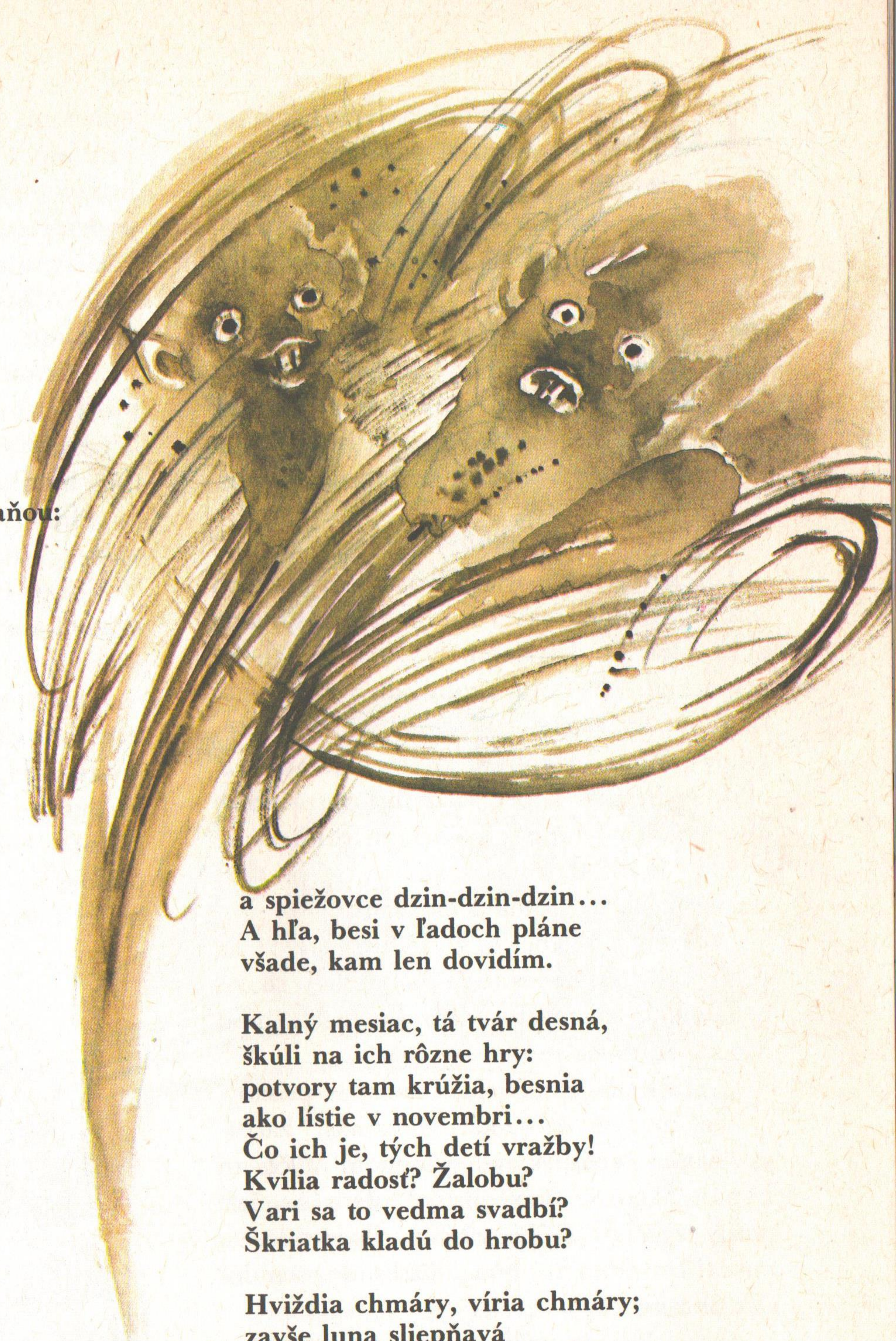
Hviždia chmáry, víria chmáry;
zavše luna sliepňavá
fujavicu rozožiarí:
mútne nebo, temrava.
Idem, idem bielou pláňou
a spiežovce dzin-dzin-dzin...
V strachu máchnem do hmly dlaňou:
sotva na ňu dovidím!

„Šibaj, kočiš!“ — „Duša milá,
stalo sa, čo nemalo:
mne zrak metel oslepila,
všetky cesty zavialo.
Ani kone nevládzu viac,
trhajú sa z popruhu.
Zahluš ma, no v snehu skučiac,
vodí nás bes do kruhu.“

Tuhľa skáče, prská sliny,
pozriže ho, podliaka.
Aha, chce nám do rokliny
strhnúť nášho grošiaka.
Na míľnik sa tamto, pľuhák,
premenil v hre nezbedne.
A tam ako iskra v dúhach
vzbĺkol, zhasol v čiernej tme.“

Hviždia chmáry, víria chmáry;
zavše luna sliepňavá
fujavicu rozožiarí:
mútne nebo, temrava.
Zblúdili sme v poli pustom;
už nekričím: Kočiš, žeň!
Kone stoja nad úšustom.
Čože to tam — vlk, či peň?

Metel besnie, metel plače,
kone chripia z únavy.
Lenže bes už v diaľke skáče,
zrakom blýska z húľavy;
znova sa nám pohli sane

a spiežovce dzin-dzin-dzin...
A hľa, besi v ľadoch pláne
všade, kam len dovidím.

Kalný mesiac, tá tvár desná,
škúli na ich rôzne hry:
potvory tam krúžia, besnia
ako lístie v novembri...
Čo ich je, tých detí vražby!
Kvília radosť? Žalobu?
Vari sa to vedma svadbí?
Škriatka kladú do hrobu?

Hviždia chmáry, víria chmáry;
zavše luna sliepňavá
fujavicu rozožiarí:
mútne nebo, temrava.
Hviždia besi, snežný postrach,
okolo nás povetrím,
krv ti tuhne, keď sa v svorkách
ženú s vytím zlovestným...

Prel. IVAN KUPEC

Turci pod Divínom

Historický obrázok

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Pozerajú obrancovia Divína, ako pod ich hrad pritiahli Turci s rozviatymi zástavami a vztýčenými kopijami. Vyzerá to, akoby pripochodovala hora, akoby odkiaľsi prikvitol trstinový les. Veliteľ Ali-beg s krdľom pobočníkov chodia dookola a rozhliadajú sa: okrúhly hradný kopec sa dvíha na rovienke ako jablko na tanieri a na ňom stojí pekný mocný hrad s tromi baštami, z prednej strany bašta najvyššia a najkrajšia.

Dolu sa už zabeleli šiatre, rozostavili sa delá, tie zlovestné hrubé kusy, čo celkom nedávno za krátkych sedem dní rozbili hrad Modrý Kameň.

„Ani ich nie je tak veľa, Turčiskov-psiskov, najviac ak dvadsať na každého z nás,“ žartuje svojim chlapským spôsobom Očován Urban Škodný, ktorý prišiel včera na čele posily z Víglašského zámku. Dajsamisvete posila! Dovedna aj s ňou je na hrade osemdesiat obrancov!

Ako si len vysvetliť, že župan Ján Balaša neprišiel na pomoc svojmu Modrému Kameňu? rozmýšľa divínsky hajtman Franc zvaný Široký. Veď ako rád vždy na ňom pobýval — a teraz ho bez ľútosti obetoval! A tých ľudí, tých junákov dobrých koľko len zahynulo a koľko ich padlo do rúk Turkom

oplanom! No azda len príde Balaša na pomoc aspoň hradu Divín? Posli s nalievavými listami docválali do Zvolena jeden včera podvečer, druhý dnes ráno.

Zjavil sa turecký hlásateľ, harcuje na koni okolo hradného kopca a volá cez veľkú hlásnu trúbu:

„Obrancovia Divína, poddajte sa! Nedopusťte, aby naše delá roztrieľali váš pekný hrad! Zaratujte si svoje mladé životy!“

Z hradieb zaznela rezká odpoveď:

„Hrad nevydáme! Vylámete si na ňom zuby a odtiahnete s hanbou!“

Veliteľovi Ali-begovi pretlmočili odpoveď. Stiahol obrvy a s prižmúrenými očami vydal povel k paľbe.

Zarachotili delá, vzniesli sa chuchvalce dymu, zdvihol sa prach a kúrňava. Obrovské hromobitie, dymové oblaky, pekelný smrad po pušnom prachu. A spoza hradieb vyletujú nádoby horiacej smoly. Lenže nepriateľ je príďaleko, až dolu pod kopcom. Opravdivý boj ešte len príde.

A tak chlapi z Mýtnej mali dost času vytiahnuť drevený rováš a zaznačovať naň, koľkokrát delá vystrelia. Za každým výstrelom zárez do rováša. Už je na rováši sedemsto rezíkov — a hrad, čuduj sa, svete, odoláva. Stojí v tom rachote, dyme a kúrňave ako nedobytné bralo. — Ale je isté, že to tak neobstojí.

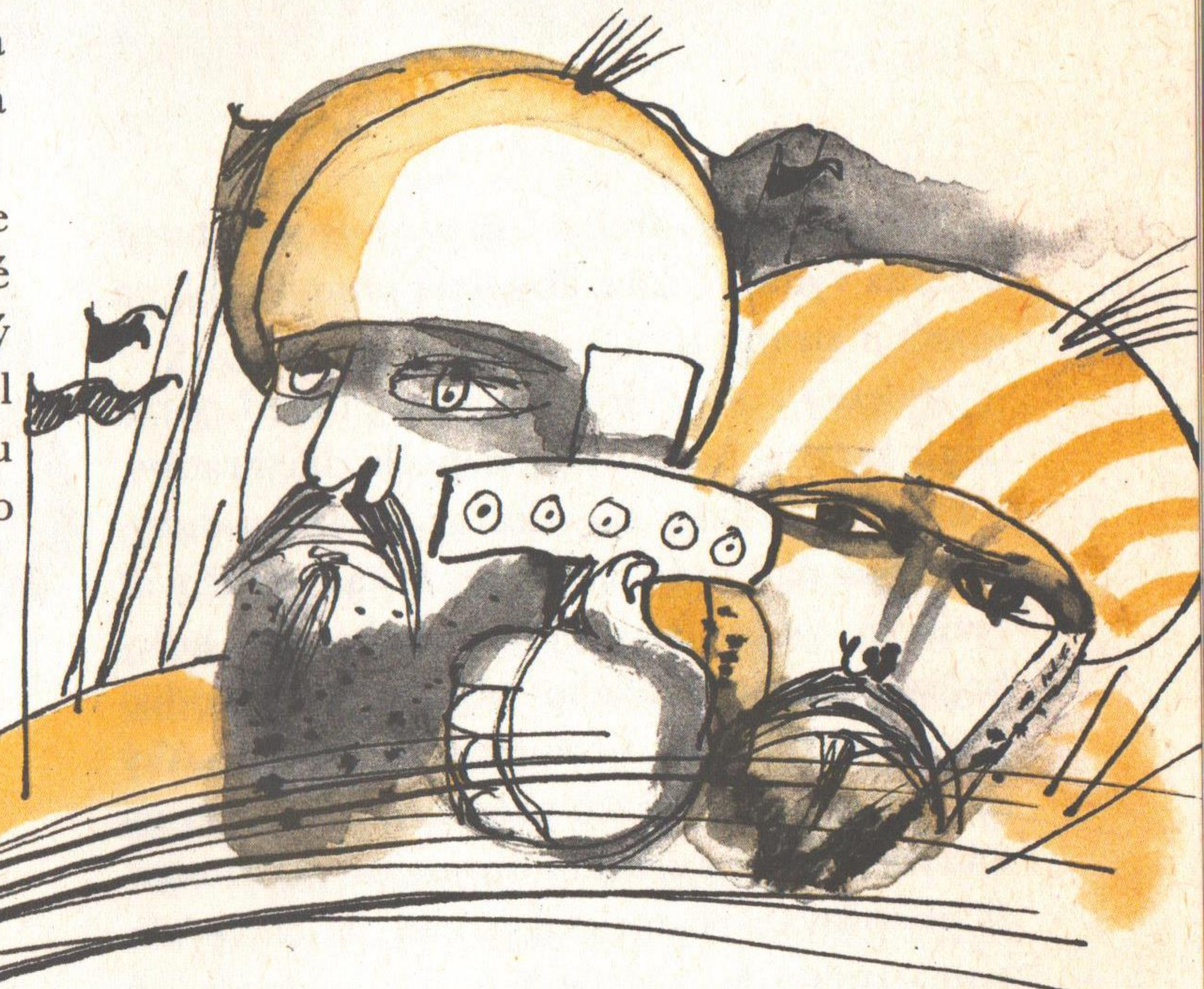
Vyzerá divínsky hajtman Franc nazývaný Široký, vyzerá smerom na západ, odkiaľ by mala prísť pomoc. Azda sa jeho poslom niečo stalo a Balaša listy nedostal? Vari sa má na Divíne zopakovať to, čo sa stalo nedávno na Modrom Kameni? Ej, to bohdá nebude!

Rozhodol sa hajtman Franc, že sám odíde nocou za Balašom. Hajtmanovo nalievavé slovo sa nedá odtisnúť za chrbát ako dajaký list. Pravdaže, je to nebezpečné, všade vokol more Turkov. Ale Franc je tu doma, pozná tu každý kričiek a každú skalú, azda sa dajako prešmykne cez nepriateľský tábor.

Lenže sa veru neprešmykol.

Turci nasršení, že sa im dobývanie nedarí, ho víťazoslávne dovliekli pred svojho bega: „Povedz nám, ty pes neveriaci, prečo nemôžeme zdolať hrad Divín?“ spytuje sa Ali-beg.

Hajtman mlčí, ústa sa mu zakliesnili ako mŕtvemu. Lenže Turci poznali strašné spôsoby mučenia, niekedy ich nevydržal ani najtuhší chlap. Nevydržal veru ani Franc, napokon sa mu predsa len jazyk rozviazal:

„Lebo z tej strany...“ ledva počuteľne zamumlal rozbitými perami.

„Z ktorej?“ prižmúril oči Ali-beg a kývol katovi, aby postál.

No hajtman už znova mlčí, ústa sa mu zaklieňujú.

„Tak čo je na tej strane, ty pes?“ Begov pohľad, vražedný ako dýka, dáva katovi znamenie, aby pokračoval.

„...na tej strane...“ vyplúva hajtman s krvou aj osudné slová, „je hradbou živá skala... tú guľa neprerazí...“

Nebolo viac treba Alimu-begovi, hneď a zaraz vydal rozkaz, aby delá premiestnili na opačnú stranu.

Vyleteli gule z druhej strany, ihneď porúchali krásnu baštu. Ihneď poškodili hradby, v ktorých sa zakrátko ukázali trhliny a diery. Teraz už na hrade nikto nemal čas označovať rezíkom počet výstrelov, všetko do nohy bojovalo. Na každého obrancu prichodilo najmenej dvadsať rozzúrených Turkov. Aký div, že sa boj zakrátko preniesol z hradieb na nádvorie a že sa priestor obrancov navidomochi zmenšoval. Historická pieseň, čo ospievala tento zúfalý boj, zachovala až do dnešných čias meno jedného z hrdinov:

*Menoval sa Urban Škodný
a bol to chlap veľmi mocný,
nik mu nebol v zámku rovný.
Len počujte, čo urobil:
do prachárne sa zatvoril
a okienkom Turkov kosil.*

Turci sa za ním hnali, že ho zneškodnia, ale on zatarasil dvere zvnútra a oblôčikom po nich šlahal. Už bola zem posiatá mŕtvymi

Turkami, už ich tam bol celý vrch, telo na te! pomyslel si. Úderom ručnice roztrepal telách svojich druhov sa doplazili až k dverám prachárne a začali ich vylamovať.

Urban počul, že dvere druždia, a vedel, že sa presile neubrání. Ale živého ma nedostanete! pomyslel si. Uderom ručnice roztrepal súdok s pušným prachom, rozsypal ho po prachárni a zakresal ocieľkou. Zadunel výbuch, strašný, temný, akoby sa celá zem v koreňoch pohýbala. Hrad sa zatriasol, múry sa rúcali.

Zahynul hrdina Urban Škodný, mohutný, smelý Očován. Ale spolu s ním zahynulo i veľké množstvo nepriateľov.

Hŕstka divínskych obrancov zahubila v tom boji vyše tisíc Turkov.

Zvyšok hrdinskej posádky, tí, čo nemali to šťastie padnúť v boji, ale dostali sa do zajatia, tých priviedli Turci dolu k begovi a všetkých pred jeho šiatrom zmárnili.

Takto nízko a podlo si počínala tá doba nešlachetná!

A akože to vlastne bolo so županom Balašom? Prečo neprišiel na pomoc Modrému Kameňu ani Divínu?

Župan nie že by nebol chcel, ba zháňal vojsko, ako len vládol. Už boli zhromaždené pri Víglaši pohotovostné oddiely z dvanástich stolíc — velil im generál Forgáč.

Súril župan Balaša, aby už vyrazili k ohrozeným hradom, ale Forgáč otáľal: vraj sú jednotky nezohrané, skade-tade pozháňané, výsledok boja neistý. Veru tak, pán generál mal strach z vojenskej sily nepriateľa, hoci ho jeho vojsko početne prevyšovalo.

Často tak býva, že najlepší ľudia padajú a hynú rovno pred očami bojazlivcov a ľahostajných.

Aj hrady Modrý Kameň a Divín postupne padli Tureckej moci priam pred očami našich.

Keď sa to Ján Balaša dozvedel, nachýľil hlavu a zaplakal:

*Neželiem ja za mocným Divínom,
ani za hradom Modrým Kameňom,
ale želiem za svojimi junákmi,
dobrými vojakmi,
statočnými bojovníkmi.*

Krivkajúca báseň

TOMÁŠ JANOVIČ

Aký to buchot v zošite?
A potom nárek... á... á... á...
Otvorte ho a zočíte —
v zošite spadlo veľké A.

Potklo sa vari?
Ba nie!
Zle bolo načarbané.
A celkom krivo.
Žuch!
V zošite nastal ruch.

Pomóóóc!
Veď veľké A
nohu má nalomenú,
ruku má vylomenú,
hlavu má odlomenú.

Kým žiaka napomenú,
A je už v sadre.
Od hlavy až po päty.
Čo bude ďalej?
Jaj, som celý napätý.

Pol roka bude sedieť vo vozíku
a potom pôjde na liečenie do Piešťan.
Tam (asi po sto piatom cviku)
lekár mu povie:

„Teraz opatrne vstaň.
A pomaly — už nemáš telo mladé —
prejdi sa
po piešťanskej kolonáde.“

A pobehnúť chce... Beda, to sa nedá.
A zrazu vidí — je tu celá abeceda.
Aj B, aj C.
Aj D, aj I, aj T.
A každé písmenko je dobité
a modré ako slivka
a o palici krivká.

Potkli sa vari?
Ba nie!
Zle boli načarbané.
Kde?
V jednej triede mojej školy.
Ach, každý krok ich teraz bolí.
Dvadsaťpäť invalidov z abecedy...

A nikto v triede
ani slzu nevycedí!

Klip a Klap Klip a Klap

PETER MILČÁK

Keď mestečko opustili maringotky a muži
v rôznofarebných tričkách, veľkých nohavi-
ciach a ešte väčších topánkach, nikto si
nespomenul, že tu bol cirkus. Pripomínal ho
iba plagát, ktorý visel na jednom zo starých
mestských múrov! Cirkus Yoyo Vás pozýva
na jedno jediné jedinečné vystúpenie. Uvidíte
lietajúcich psov, klaunov a koňa cválajúceho
dozadu.

Okrem veľkých a malých písmen a krikla-
vých farieb boli na plagáte ešte dvaja klauni
Klip a Klap, ktorým bolo za cirkusom smut-
no, takže sa rozhodli zliezť z plagátu. Túlili
sa po uličkách, no všetko márne. Smútok ich
neprechádzal. Ba čo viac, začali im po lícach
stekať veľké farebné slzy. Onedlho boli všetky
ulice plné farebných mlák, ktoré naplakali
Klip a Klap.

V mestskom parku stretli klauni kocúra
Serafína.

„Robím najkrajšie saltá,“ povedal kocúr
a preskočil lavičku.

Na odplatu mu predviedli svoje cirkusové
číslo Klip a Klap. Vzápätí sa zbehli do parku
kocúry z celého mesta. Každý predvádzal, čo
vedel, každý chcel byť lepší ako klauni. Lenže
nepodarilo sa to nikomu, a tak všetci museli
uznať, že Klip a Klap skáču najlepšie.

Klauni potom celú noc učili mestské kocú-
ry svojim cirkusovým číslam. Naučili ich stáť
na dvoch labkách, poskakovať na jednej,
vrtieť chvostom ako vrtulou a ešte veľa veľmi
veselých vecí.

Cirkusové čísla sa najlepšie učia pri cirku-
sovej hudbe. Preto, keď sa ozvali prvé ranné
vtáky, Klip a Klap sa rozhodli, že ich naučia

cirkusovú pochodovú pieseň. Klip predspevo-
val, Klap dirigoval. Veľký vtáčí zbor zložený
z drozdov, stehlíkov, strák a vrabcov sa
čoskoro naučil melódiu, a ďatle do taktu
zobákmi vyklopkávali — klop, klop, klop-
klopklop, klop.

Keď sa ľudia ráno prebudili, vtáky už
nečvirikali, ale vyspevovali cirkusový pochod.
Mačky nelozili po strechách, ale stvárali tie
najkrkolomnejšie čísla, ktoré sa naučili od
klaunov. A keď sa prví ľudia rozbehli kúpiť
čerstvo upečený chlieb, našli ulice plné fareb-
ných mlák.

„Čo sa stalo?“ pýtali sa. „Vari je nejaký
sviatok?“

A kým sa takto pýtali a čudovali, zatiaľ
Klip a Klap sa na plagáte potmehúdsky
usmievali. Vôbec im už nebolo do plaču.

O múdrom kohútikovi

VINCENT ŠIKULA

Útek

So sliepočkou bolo čoraz biednejšie. Zlaté vajko už len kde-tu. Sliepočka zo dňa na deň chudne, už nemá skoro ani peria. A gazdiná na ňu čoraz ostrejšie. Znova ju, keď sliepočka nemôže zniesť vajce, začne švácať, mlátiť a naháňať po dvore. Sliepočka lieta sem i tam, nevládze už, no nechce sa brániť, chce aspoň uletieť. A gazdiná sa zlostí, a keď nemôže sliepočku lapiť, zlosti jej len pribúda, behá aj s papekom, aj s metlou, chce sliepočku vybiť, ba potom aj zabiť. Sliepočka sa skryje pod kurín, no tam by ju gazdiná už-už bola dochytila, keby sliepočka rýchlo nevybrkla — a zase naháňačka!

Kohút všetko pozoruje.

„Gazdiná, čo ju naháňaš? Či si sa jej dala aspoň raz nažrať? Koľko ráz si jej dala pšenice?“

„Kohútisko jeden bezočivý. Ty kikiríkač!“ hodila doň gazdiná metlu a potom zas bežala za sliepočkou, len-len že ju nechytíla. Už-už ju dočahovala, bila ju, hádam by ju bola aj zahrdúsila, no vtedy zakikiríkal kohútik a zniesol sa z orecha.

„Och, ty nevďačnica nevďačná!“ Od jedu a srdu klof, klof, zob, zob. Zobol ju najprv do

chrbta, potom do vlasov a potom jej začal ťopať do krku.

Sliepočka vyletela na plot a gazdiná videla, že je zle, sliepočka jej chce utiecť. A tá je veru raz-dva za plotom.

Gazdiná zabedákala:

„Jéj, moje zlaté vajcia!“

Sliepočka sa ešte raz naľakala, a hoci bola slabá, oprchnutá a vychudnutá, od strachu pustila ešte jedno zlaté vajce a letela a letela. A gazdiná za ňou. No odrazu gazdiná cap! Potkla sa a spadla. Odrela si nos. Ale rýchlo vstala a hnala sa za sliepočkou. Veď kto by pustil takú sliepočku, čo znáša zlaté vajcia? Kohút kikiríka, sliepočka brka, kotkodáka a gazdiná kričí:

„Stoj, potvora jedna, zarežem aj teba, zarežem aj kohúta!“

Prechádzali cez Dubovú dvaja Záhoráci

A práve vtedy prechádzali cez Dubovú dvaja chlapi. Isté to boli

Záhoráci, lebo keď sa zhovárali, stále hovorili enem, ako to už majú Záhoráci vo zvyku. Jeden sa volal Francko, druhý Albert. Boli v Trnave na jarmoku predávať hrušky, no akosi nepochodili. Nebolo to ani čudné. Bola totiž práve hrušková sezóna a okolo Trnavy sa hruškám darí, nuž bolo všade hrušiek a hrušiek. Prečo by mali teda Trnavčania kupovať hrušky od Záhorákov? Hoci ináč boli to dobré hrušky — maslovky. Na Záhorí im hovoria putrovky alebo putrice. Záhorák je Záhorák, na všetko si chce nájsť svoje slovo. Aj maslu hovorí putr, a to pochádza z nemeckého Butter, čo u nás každý malý chlapec vie, a na Záhorí to vedia ešte lepšie. Maslo je putr a maslový koláč sa volá putrták. Čo sú teda putrice, netreba už teraz podrobnejšie vysvetľovať.

Šli teda Záhoráci z trnavského jarmoku a veru im nebolo veselo.

Bodaj by aj, keď nič nepredali. Mysleli si, že sa im aspoň v Dubovej trochu pošťastí, nuž nazívali do dvorov a vykrikovali:

„Putrice! Putrice kúpte!“

No všade sa im vysmiali, ba z niektorého dvora, pretože boli i bohaté dvory, v ktorých bolo

zeleniny a ovocia toľko, že to už liezlo každému hore krkom, sa na nich rozkričali:

„Dajte pokoj s hruškami! Už sa na ne ani pozrieť nemôžeme.“

„Lenže toto sú putrice. Gazdenko, toto sú putričky. Viete, aké sú dobré?“

„Choďte do čerta! Už nás od hrušiek brucho bolí. Celé leto sa nimi nadúvame.“

Nuž naši Záhoráci chodili a chodili, jeden jednou stranou, druhý druhou stranou. Chodili a chodili, šťastia nemali. Až tu jeden z nich, bol to Albert, príde do akéhosi dvora a zakričí:

„Gazdenko, gazdiná, putrice! Putrice si kúpte!“

Chvíľu čaká, a keď nik nevy-

chádza z dverí, ani sa nik neozýva, zakričí druhý raz:

„Gazdenko, gazdinká, kde ste? Doma ste? Predávam putrice. Mam dobré putričky! Nekúpite si?“

Zase nič. Albert si pomyslí, že asi nie je nik doma. No istota je istota. Pre istotu chce zakričať ešte raz, už otváral ústa, no práve vtedy zbadal, že sa na dvore čosi ligoce. Otvoril ústa ešte väčšmi, a keď podišiel bližšie, zbadal zlaté vajce.

Zobzeral sa, zdvihol vajce, pekne si ho poobzeral. Nemýli sa? Veru nie. Ako by sa mohol mýliť? Je to zlaté vajce! A už neotáľal. Šuch vajce do vrečka. A poďme!

Vybehol z dvora, prešiel cez cestu a hybaj za kamarátom. Hovorí mu:

„Francko, poďme nabok! Musím ti niečo ukázať, no musíme ísť nabok, aby nás ľudia nevideli.“

„Prečo by nás nemohli vidieť? Čo máš? Ukáž! A ľudia sa neboj. Veď sme nič neukradli, ani sme nikoho nezabili. Len pekne ukáž! Ukáž to hneď!“

„Francko, poď za mnou! Musíme ísť nabok!“

Náhodou bola nablízku malá ulička, nuž zabočili do nej. Albert vytiahne z vrecka vajce a ukáže ho kamarátovi:

„Pozri, Francko! Pozri sa sem,“ ukazuje mu zlaté vajce. „Čo myslíš? Čo je to? Čo na to povieš?“

„Nuž, čo môžem povedať? Čo si môžem myslieť? Je to zlaté vajce. Veď vidíš!“

„Ja vidím dobre. Len som chcel vedieť, či aj ty dobre vidíš.“

„Ja by som nemal vidieť?“ Francko sa skoro urazil. „Len sa ty o moje oči neboj! Je to zlaté vajce! Kde si k nemu prišiel? Zadarmo ti ho nik nedal. Vajcia sa zadarmo nerozdávajú. Tobôž nie zlaté.“

„Azda to tvrdím?“ vraví Albert. „Našiel som ho.“

„Našiel? A kde si ho našiel? Skoro by som tomu ani neveril. Počuj, Albert, mali by sme sa spolu rozdeliť.“

„Už aj sa delím!“ Albert sa vysmial kamarátovi do očí.

„Albert, veru by si sa so mnou mal rozdeliť,“ nalieha Francko.

„Spolu sme boli na jarmoku,

spoločnú smolu máme. Ja som navrhol, aby sme tadiaľto šli a ešte skúsili chodiť po dvoroch. Keby som bol šiel po tej strane, čo ty, mohlo byť vajce moje.“

„Lenže si nešiel!“

„Nešiel! Pravdaže som nešiel! Lenže som mohol! Aj som spočiatku chcel ísť. Vajce mohlo byť v mojom vrecku. Veru by sme sa mali rozdeliť.“

„Ani ma nehne. Stratil si rozum? Ako ho chceš deliť? Deliť vajce! Kto to kedy videl? Už si niečo také počul? Vajce sa ani rozdeliť nedá.“

„Čo by sa nedalo? Kto ti to povedal? Len mi ho na chvíľku, na polhodinku požičaj a uvidíš, či sa nedá. Uvidíš, či ho nerozdelím.“

Albert krúti hlavou:

„Nie, kamarát, nie! Na takéto spolky ja nepristúpim. Vajce je moje, ani o ňom neuvažuj!“

„Lenže keby si bol šiel po mojej strane, nebolo by tvoje. Keby som ho bol našiel ja, neviem, čo by si bol hovoril.“

„Čo by som hovoril? Nič by som nehovoril.“

„Pozri, ako myslíš, hádať sa s tebou nebudem, ani sa s tebou nepobijem. Pre vajce sa s kamarátom biť nebudem. Ale nie je to pekné. Veru to na Záhoráka nie je pekné. Záhoráci sa takto nedojednávajú.“

„Čo mi tu brbleš? Vari sme sa vopred o niečom dojednali?“

„Povedz, kde si to našiel?!“

„Čoby som nepovedal? Môžeme sa ta ísť pozrieť. Možno tam ešte jedno vajko nájdeme.“

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE LADISLAV NESSELMAN

Ako sa čert Drcko vozil v autobuse

RUDO MORIC

Celé prázdniny bolo deťom z paneláka číslo tri veselo. Pásli na trávniku Lízočku a Drcka, ktorých ujo Jozef na jar doviezol so svojimi haraburdami v sťahovacom aute na sídlisko. Lízočka bola ovečka a Drcko baranček. Medzitým podrástli a boli utešenými jahňencami. Ba Drckovi narástli na hlave končisté rožky. Všetličo povystrájali a mali sa rady. Deti a ovečky.

Ako však leto ulietalo, tráva bola čoraz spálenejšia, už nie zelená, lež hnedá, a ovečky si čoraz ťažšie hľadali dobrú pašu. A potom prišli prvé dažde a naznačili, že leto sa naozaj končí a prichádza nový školský rok.

Ujo Jozef jedného daždivého dňa povedal deťom:

„Odvediem Lízu a Drcka zo sídliska.“

„A kdeže ich odvediete?“ opýtala sa Ida, lebo jej stislo srdce.

„K dcére ich dám na zimu. Nebýva v paneláku, má domček so záhradkou. Po sobotách a nedeliach som v záhrade postavil pre ovečky teplý chlievik. Aj sena som im nasušil. Tam im bude dobre. Chliev je priestranný, nie ako tesný balkón. Veru, už nie sú maličkí a pohybu im treba čoraz viac. Tam ešte dajaký mesiac, možno aj viac, môžu behať po záhrade. A vás, deti, čakajú školské povinnosti. Nuž tak,“ vzdychol si ujo Jozef, lebo aj jemu bude clivo. Mocne zabafkal z fajky, aby

zahnal smútok, a nahlas povedal: „Každú sobotu a nedeľu ich budem navštevovať.“ A keď sa mu to zdalo pririedke, opravil sa: „Možno aj cez týždeň skočím, aj s vnučkou Veronkou sa poteším.“

„A veď aj my k vám prídeme, ujo Jozef,“ ponúkol sa Dodo. „Pravda,“ obrátil sa na ostatných.

„Samo... pribehneme. Aj domáce úlohy si môžeme u vás robiť,“ prisvedčila Kamila.

Ujo Jozef sa usmial a z fajky vypúšťal kolieska.

„Tak nám potom vôbec nebude smutno,“ povedal veselým hlasom.

„A kedy zanesiete Lízočku a Drcka k dcére?“

„V sobotu, čiže pozajtra.“

„A je to ďaleko?“ vyzvedal sa Dodo.

„Či ďaleko? Na opačnom konci mesta. Teda ďaleko.“

Dodo chvíľu o čomsi rozmýšľal, potom sa ozval:

„Ujo Jozef, a mohli by sme ich zaniest s vami?“

„Pravdaže mohli,“ prikývol ujo celý natešený. „Bude nás síce poriadny krdlik, ale prečo nie? Odvezieme sa tam autobusom a bude.“

„Autobusom?“

„No a...?“

„A pustia Lízočku a Drcka do autobusu?“ zapochybovala Ida.

„Pustia, nepustia...“ tajomne odvetil ujo Jozef. „V Potravinách mi slúbili veľikánske škatule od ananásového džúsu, do nich sa ovce poľahky zmestia. A tak budú cestovať v škatuliach. Šofér autobusu nebude ani tušiť, aký ananás vezie.“

„Vy ste veľký figliar, ujo!“ zasmial sa Relo. „Tak to bude najlepšie.“

V sobotu ráno sa vybrali. Nepršalo, ale schladilo sa.

Dodo, Relo, Ida i Kamila sa stretli u uja Jozefa. Vila i Vincka, čo máva pod nosom sviečku, do partie nevzali. Predsa sú len sopľoši.

A v dvoch veľkých škatuliach ležali ovečka a baranček. Niesli ich Dodo a Relo, nikomu ich nechceli dať, ani ujovi Jozefovi, tobôž nie dievčiskám.

Bol to čudný krdlik detí na čele s penzistom Jozefom Paniakom. Ľudia na autobusovej zastávke si ich obzerali a húťali, že detváky so starým čudákom zaiste idú dakde do hory a v škatuliach majú merindu. Bolo im

však divné, že škatule sú dve a také obrovské. Jedla sa do nich zmestí na dobrý týždeň. Ale to je už ich vec.

Nastúpili a ujo Jozef štikol pre každého lístok. Ba mal dva lístky navyše. To pre Lízočku a Drcka, veď aj ony sú živé bytosti, a nie čierni pasažieri, aj keď sú utajení v škatuliach. Teda aj tie dva lístky predierkoval. Autobus sa pohol. Deti sedeli uveličené a chalani na kolenách držali džúsové škatule. Ovečky sa správali ticho, ani bé nepovedali, akoby vedeli, že teraz musia byť nemé ako ryby.

Autobus však išiel dlho. Na niektorých križovatkách zastal a počkal, kým blikne zelená. Potom sa krútil a zabočoval do ulíc. Ľudia vystupovali a nastupovali. Napokon už len vystupovali, čo bol znak, že sa blíži konečná.

Najmä Drckovi bolo v škatuli dlho a horúco. Driemať sa mu nechcelo, tma ho strašila, zle sa mu dýchalo. Nuž zodvihol rožkatú hlavu a poľahky nadvihol vrchnák. Zo škatule vykukla hlava s končistými rožkami.

Oproti sedela mama s dievčatkom, čo malo vrkôčiky ako mačacie chvostíky. A keď dievčatko uvidelo Drckovu hlavu, zodvihlo obidve ruky nad hlavu a skríklo: „Mama, ľaľa, čert!“

To už Dodo vtlačil baraniu hlavu nazad do škatule a ujo Jozef vyskočil, zalovil rukou po vreckách a našiel lízanku. Veľkú ako detská dľaň a farebnú, s indiánskou hlavou. Rýchlo ju podal dievčatku.

„Tu máš, vezmi si... To nie je čert, lež baranček Drcko. A buď, prosím ťa, ticho, aby ho šofér nevyhodil z autobusu!“

Dievčatko rozbalilo lízanku a vykrikovalo: „Indián, Indián!“ Na barančeka akoby zabudlo. A na najbližšej zastávke celá perepút, na čele s ujom Jozefom, vystúpila.

„Tu neďaleko býva dcéra Žofia s vnučkou Veronkou,“ povedal ujo Jozef.

Tak sa ovečka Lízočka a baranček Drcko šťastlivo dostali z jedného konca mesta na druhý.

Ujo Jozef sa zastavil pri železnej bráničke.

Zazvonil a čakali. Najprv vybehla Veronka, za ňou Žofia a za mamou otec Filip. Už netrpezlivo očakávali ovečky. A odrazu vidia celú kopu deciek a v ich strede dedka Jozefa. Iba ovečiek nikde.

„Mami, koľko detí, budeme sa hrať!“ zvýskla Veronka.

Cvakol kľúč v zámke a bránička sa otvorila dokorán.

Domáci sa zvíťali s ujom, vlastne tuná s dedom Jozefom, a ten popredstavoval malých priateľov.

„Pomohli mi doniesť Lízočku a toho čerta Drcka.“

„A tí kdeže sú?“

Otvoril vrch škatule Dodo, a vystrčila sa Drckova hlava. Otvoril škatuľu Relo, vykukla Lízočka.

„Aha, tu sú!“

Veronka zatlieskala rukami, akoby bola v cirkuse alebo u kúzelníka.

Postavili škatule na zem a ovečky vyskočili na trávnik. Bééé, mééé, pozdravili sa. A hneď začali behať po dvore zarastenom hebkou zelenou trávou. Ajajáj, to je trávička! Drcko od radosti skákal štyrmi odrazu vozvysok. A Veronka celá nadšená behala za ovečkami. Oči jej žiarili ako hviezdičky, a lienky vo vrkôčikoch sa natriasali, akoby boli živé a lietali. Ale oči ostatných detí stemneli od smútku, lebo odteraz ovečky nebudú ich, lež Veronkine. No smútok netrval dlho, lebo Veronkina mama zavelila ako generál: „Tak, hostia naši milí, poďte dovnútra, upiekla som jablkový koláč s hrozičkami a uvarila som kávu so smotanou, akú ste ešte nepili.“

A ujo, vlastne dedko Jozef, jedno decko za druhým pchal do dverí. Jablčník bol vynikajúci a káva sladká ako med. Dodo s Relom vypili po dve šálky a zjedli po štyri kusy koláča. Zatiaľ ujo Jozef vyšiel do záhrady a otvoril dvierka na domčeku pre ovečky. Lízočka s Drckom vytušili, že je to ich bývanie, sami od seba vošli dovnútra a cítili sa tam ako doma.

A deťom zo sídliska Kamenica ostali domáce úlohy. Cestou domov im však ujo Jozef slúbil, že na jar si zase zaobstará jahniatka a dá im mená Lízočka a Drcko. Len aby zima bola čo najkratšia!

Odkiaľ priletel motýľ

IVAN POPOVIČ

V našom dome býva jeden ujko a ten ujko je maliar. Chodí ľuďom maľovať izby. Aj u nás maľoval. Kráčal na dvojitom rebríku ako bocian a striekal farby na všetky strany. Mne sa to veľmi páčilo, ale mojej mame nie.

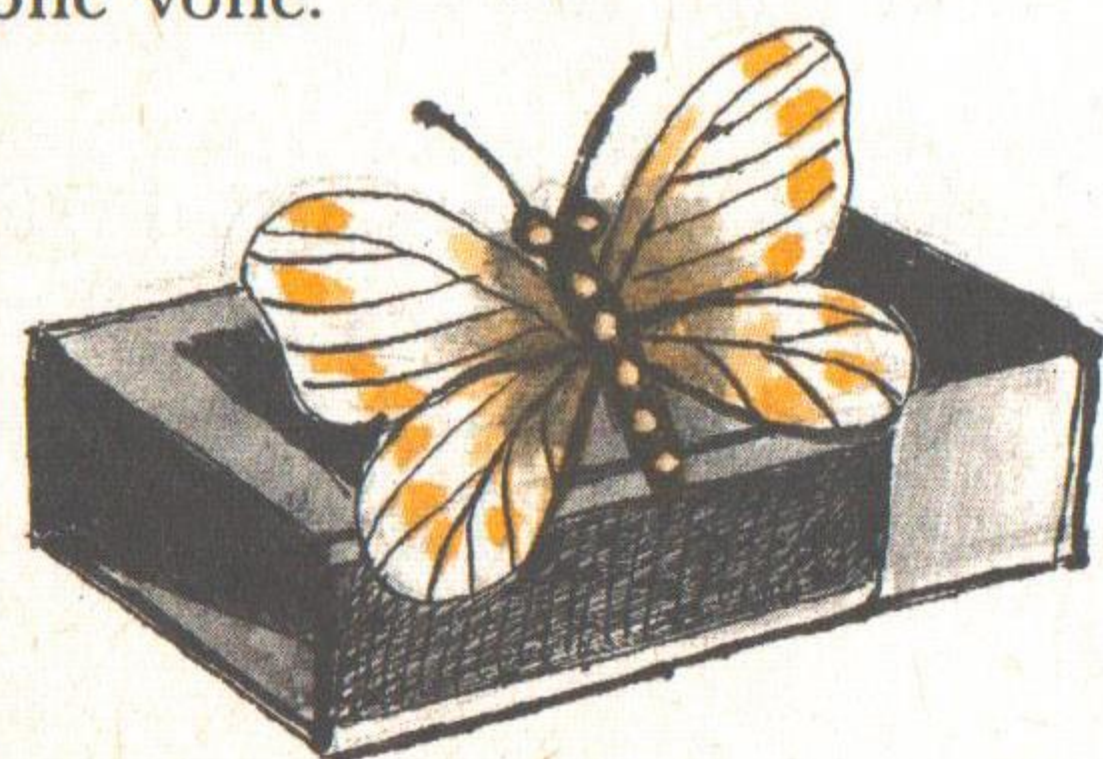
Keď maliar odišiel, všetko v byte voňalo čerstvými farbičkami.

Celú noc bolo potom otvorené okno, lebo mama povedala, že sa to musí vyvetrať. Aká škoda! Tolkej vône vyšlo nazmar!

Ráno som išiel do školy, a keď som sa vrátil, po vôni už nebolo ani pamiatky. Popoludní som stretol uja maliara a ten mi sľúbil, že mi dá trošku tej vône z farbičiek. A dal mi takú prázdnu škatuľku od zápalek a prikázal mi, že ju nesmiem otvoriť, lebo tá škatuľka vôbec nie je prázdna. Je v nej plno frbnej vône, a keby som ju otvoril, bola by vôňa fuč.

Celý deň som chodil so škatuľkou, a keď som ju chcel otvoriť, aby som zavoňal farebnú vôňu, spomenul som si, čo mi prikázal maliar, a škatuľku som neotvoril. Keď som šiel večer spať, tajne som si zobral škatuľku so sebou do posteľe. Celú noc sa mi potom voňavo snívalo. Keď som sa ráno zobudil, sedel mi na perine farebný motýľ a škatuľka, čo som v noci držal v ruke, bola otvorená a prázdna.

Teraz už viem, odkiaľ je v lete toľko farebných motýľov! Uleteli maliarom rovno spod štetca. Lietajú nad lúkou a roznášajú kvetom farebné vône.

O básnikovi, ktorý sa volal František Hrubín

MILAN RÚFUS

**Žil jeden básnik, žila rybka v sieti.
Žil jeden ujo, veľmi ľúbil deti.**

**A kto vie ľúbiť, tomu býva dané
aj rozumieť. Juj, čo ten vedel, pane!**

**Kde drozd má hniezdo, kde je v riečke zlato.
Žil, starší brat tých svojich malých bratov.**

**Kde on mal rád, i oni radi mali.
Veľa mu svojich darov darovali.**

**A on im všetko stonásobne vrátil.
Žil jeden ujo, kdesi sa nám stratil.**

**Ostali po ňom jeho krásne dary.
Na roky rokov deťom v kalendári.**

Kominár v bielom klobúku

GURAM PETRIAŠVILI

Keď bol kedysi komín plný sadzí, majiteľ domu bežal po kominára, ten prišiel, vzal do ruky dlhú štetku, vliezol do kozuba a pustil sa do čistenia komína. Pritom dychčal a horekoval, aby všetci vedeli, akú má ťažkú robotu.

V izbe bolo všetko samá sadza, ale kominár na to nedbal. Vyliezol z kozuba, vzal si odmenu za prácu a spokojný odišiel.

A domáci museli potom celý týždeň upratovať.

Ľuďom sa takáto robota nepáčila, ale čo mali robiť? Kominári ich zakaždým presvedčili, že sa to inak nedá.

Týmto lenivým kominárom sa dokonca lenilo aj umývať, zbytočne by to vraj robili, aj tak budú zasa celí čierni od sadzí!

No raz sa rozchýrilo, že v mestečku sa zjavil nový kominár a že je veľmi, veľmi zvláštny.

Kominári sa vyhrnuli na ulicu, aby zistili, kto to je, odkiaľ je a prečo je iný ako oni.

Vtedy už bolo vonku plno ľudí a všetci pozerali hore na strechu jedného domu, po ktorej kráčal akýsi neznámy mládenec. Bol celý čierny od sadzí, ale na hlave mal osľujúco biely klobúk. Okolo neho poletoval krdeľ bielych vtáčikov.

Kominári sa dusili od smiechu: „Kdeže, toho ku kozubu ani nepustia.“ A hneď mu aj vymysleli prezývku Tetrusulela — Biely čudák.

„Tetrusulela, Tetrusulela!“ vysmievali sa mu kominári. „Komín zhora nevyčistíš!“

Ale neobyčajný kominár si ich vôbec nevšímal. Vzal malé vedierko, zavesil ho na drôt, spustil do komína, štetkou doň pozmetal sadze a potom ich vysypal do vrecúška. Komín vyčistil tak, že do izby nespadla ani jedna sadza. Pritom okolo neho stále krúžili biele švitorivé vtáčiky a pekne zaradom mu sadali na biely klobúk.

Obyvatelia mestečka volali na čistenie kominov už iba Bieleho čudáka.

Leniví kominári sa preto hnevali na ľudí i naňho a hundrali: „Odkiaľ ho len k nám čerti priniesli?“

Báli sa liezť na strechy, dohadovali sa s ľuďmi, ale aj tak sa raz museli naučiť čistiť komíny zhora. Keď to napokon dokázali, mal Tetrusulela viac voľného času a často sedával na streche.

a keď prestalo pršať, nad mestečkom sa zjavila dúha. Obyvatelia mestečka sa na ňu zahľadeli a vtom zamreli od údivu a ľaku: po dúhe si vykračoval Tetršulela. Stúpaj čoraz vyššie a vyššie, a keď bol uprostred, roztancoval sa.

Ľudia nadšene vykrikovali a vyhadzovali do vzduchu čiapky. Iba leniví kominári sa hnevali. Odišli nabok od ostatných a premýšľali, čo by mohli Tetršulelovi vyparatiť.

„Veď je to blázon a všetkých nás zničí!“ hovorili si. „Ľudia budú chcieť aj od nás, aby sme liezli na dúhu!“

Tak sa rozhodli, že sa Tetršulelu zbavia. Čím skôr, tým lepšie!

A on zatiaľ tancoval na dúhe a ľudia

No biele vtáčiky spozorovali, že ich priateľ je akýsi zamyslený. A tak sa im raz v noci podarilo zistiť, čo sa mu sníva.

Ráno sa Tetršulela prebudil, a vtáčikov nikde! Jeho bieli kamaráti zmizli.

Tetršulela zosmutnel.

Ľudia ho volali, aby im prišiel vyčistiť komín, ale on len sedel so sklonenou hlavou a po líkach mu stekali slzy.

No zrazu sa jeho bieli kamaráti vrátili. Kde však boli a prečo, to Tetršulelovi nepovedali.

Každý vtáčik si z chvosta vytrhol malé pierko a podal mu ho.

„Tu máš, vysteľ si topánky našimi bielymi pierkami a splní sa ti to, o čom už dávno sníváš...“

V tej chvíli sa spustil veselý jarný dážď,

nadšene vyhadzovali čiapky vysoko nad hlavu. Nikto si pritom nevšimol, ako sa k nej prikrádali k nej kominári a podpálili ju.

Sedemfarebná dúha vzbĺkla, zahalila sa do dymu.

Plamene aj dym zahalili aj Tetršulelu.

Ľudia zmeraveli.

Biele vtáčiky s piskotom vzlietli do výšky.

Ešte ani nestihli doletieť k dúhe, a už sa spustil dážď.

Keď plamene vyhasli, nad mestom sa klenula obhorená dúha, ale na nej už nebol nikto.

Tetršulela zmizol.

Vtáčiky sa utiahli pod strechy domov a trpko oplakávali svojho kamaráta.

Nad mestom sa černela obhorená dúha.

Nikto ani len netušil, kto ju podpálil.

Obyvatelia prikázali kominárom, aby ju vyčistili. Lenže tí odmietli.

Veď či je to len tak vydriapať sa na dúhu?

K začmudenej dúhe potom prileteli biele vtáčiky a veľmi dlho ju čistili vlastnými pierkami.

Nad mestom opäť veselo zažiarila sedemfarebná dúha.

Ale biele vtáčiky zostali celkom čierne. Len na hrudi mali biely fliačik — to im slzy odtiaľ zmyli sadze.

Vtáčiky nariekajú, oplakávajú svojho kamaráta.

Vo chvostíkoch im chýba po jednom pierku a na prvý pohľad pripomínajú roztvorené nožnice.

Tie vtáčiky — lastovičky žijú v mestečku dosiaľ, ale svojho priateľa stále hľadajú. A ustavične štebocú. O čom?

Vždy o tom istom. Že raz na jar sprýchne veselý dážď, a keď prestane, na dúhe uvidia tancovať Tetršulelu.

Prel. JANA HEVEŠIOVÁ

Námorníci vo vani

JÁN TURAN

Najradšej má kúpanie
môj najmenší braček.
Vždy si berie do vane
plno svojich hračiek.

Kačka, labuť, delfín, loď
pláva na obzore.
Braček volá: „Aj ty pod,
je tu veľké more!“

Vtedy nikdy neplače,
neštípu ho oči.
So mnou mu je najsladšie.
Do vln za mňa skočí.

Slovensko na prahu novoveku

Vretená, krútte sa!

Svet 18. storočia stál na križovatke svojho vývoja, a aj v našej krajine len akosi ťažko chápal, ktorou cestou sa má uberať. Každý, čo sa len trochu díval okolo seba a bol aspoň tri dni „za humnami“, vedel, že západná Európa má toľko novostí, že sa z nich až hlava točí. A pritom to neboli novosti, ktoré by si ľudia vymýšľali len tak z rozmaru. Všetko akosi so sebou priniesol život.

Predovšetkým bolo veľmi veľa ľudí. V mestách im už nestačili mestské hradby, museli sa usádzať za nimi. Zmenili sa aj dediny. Už to neboli malé, roztratené osady, ale dobre zorganizovaný spoločenský organizmus. Pritom sa už dávno skončila doba, keď bolo možné nachádzať a obsadzovať nové pozemky. Mnohým mladým ľuďom z početných roľníckych rodín sa už nedostalo „zeme“, ješť však chcel každý. Aj obliekať sa.

A čím majetnejší človek, tým väčšmi to chcel ukázať aj na svojom zovňajšku. Všetci remeselníci premýšľali iba o tom, ako čo najrýchlejšie, najlacnejšie a pritom i najkvalitnejšie všetkých nielen nasýtiť, ale i obuť, obliecť a pravdaže pritom dobre zarobiť. Časom sa ukázalo, že všetky tieto potreby môže dobre pokryť nové výrobné zariadenie, ktoré sa začalo nazývať

Manufaktúra

Názov pochádza z latinčiny; slovo „manus“ značí „ruka“, slovíčko „facio, facere“ zas „robiť“. Čo to vlastne bolo, čo doboví ľudia nazývali „manufaktúrou“?

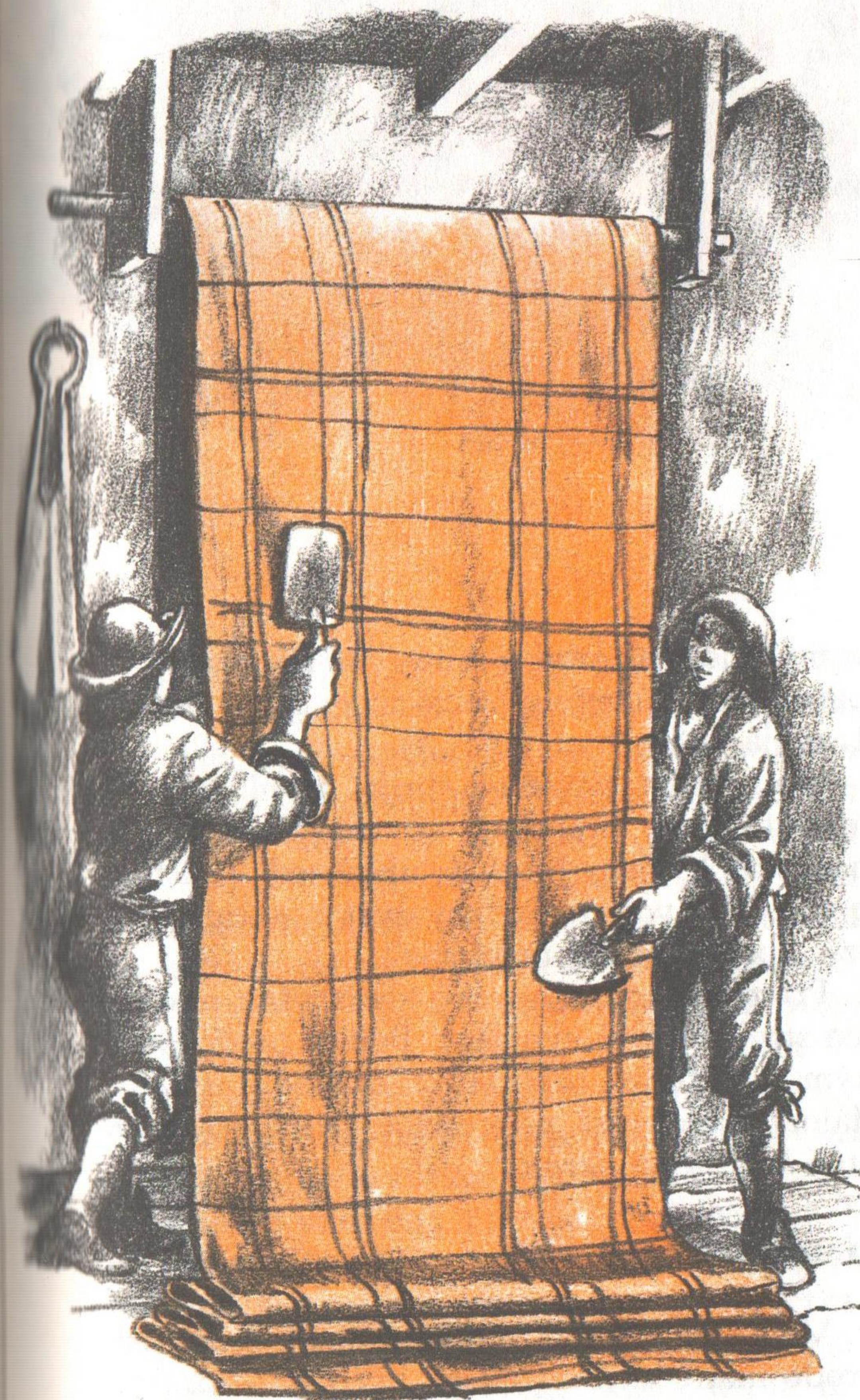
Predovšetkým išlo o lepšiu, dokonalejšiu a hospodárnejšiu organizáciu práce. Robilo sa tak dvoma spôsobmi: bohatý remeselnícky majster, ktorý mal hromadu peňazí, sústredil remeselníkov rovnakého odboru do jednej veľkej dielne. Výhoda takejto organizácie práce bola v tom, že surovina, z ktorej sa tovar vyrábala, bola v jednom sklade, menej šikovní remeselníci sa priúčali rýchlejšej a kvalitnejšej práci od zručnejších remeselníkov, tovar si prevzal obchodník, takže výrobca už nemal starosti s predajom.

Neskôr však už nešlo len o sústredenie remeselníkov pod jednu strechu. Podnikateľ pochopil, že sa treba zrieknuť predstavy o jedinom a dokonalom majstrovi, ktorý zhotoví výrobok od samého počiatku až do konca, tak ako to bolo v starých cechových stredovekých dielnach. Zistil, že ak každý urobí na výrobku len jednu pracovnú operáciu, tak sa práca zrýchli, skvalitní a bude lacnejšia. Veď jednu pracovnú operáciu sa naučí aj nevyučení remeselník, ktorému netreba toľko platiť ako skúsenému majstrovi. V takejto dielni — manufaktúre stačí potom dobrý odborný dozor, jeden skúsený majster, ktorý dozerá na chod výroby, zaúča robotníkov a sleduje dodržiavanie kvality. Ostatné už ide ako po drôte.

Pozrime sa, ako to vyzerá v takej manufaktúre, kde sa vyrábajú hrnce, misy, šálky a všakovaký riad. Voľakedy si hrnčiarsky majster so svojím tovarišom či učňom namiešal dovezenú hlinu, sadol za hrnčiarsky kruh, vytočil a v rukách sformoval riad. Potom ho odložil na policu, aby sa usušil. Na suchý hrniec či misu bolo treba dať glazúru (polevu), prípadne i maľovku a potom všetko pekne vložiť do vypaľovacej pece. No a keď

už bolo hotové aj to, naložil riad na voz a vybral sa na trh, aby ho predal.

V manufaktúre sa zmenilo všetko od základu. Jedni vozili hlinu, iní ju miesili, ďalší točili na hrnčiarskom kruhu, druhí zas maľovali, nanášali polevu a bdeli pri vypaľovacích peciach. Tam sa už ich starosť končila. Pretože podnikateľ, ktorý takúto hrnčiarsku manufaktúru založil, sám sa staral o odbyt

Úprava súkna v manufaktúre.

a pravidelné trhy. A to všetko ešte nestačilo. Aby sa tí, čo tvarujú na kruhu keramiku, mohli plne venovať svojim rukám, hrnčiarsky kruh poháňalo vodné koleso, z ktorého bolo urobených i desať-pätnásť prevodov na ďalšie hrnčiarske kruhy.

Plátno zo Šaštína

Dnes Šaštín ledva nájdeme na mape. Lenže začiatkom 18. storočia o tomto záhoráckom mestečku vedela celá stredná Európa, ba aj Taliani v Neapole. V roku 1736 tu totiž vznikla najväčšia a najznámejšia manufaktúra, aká kedy u nás pracovala. Ba vo svojej dobe bola jednou z najväčších v Európe. Zamestnávala takmer 20 000 ľudí. Pravda, neboli všetci v Šaštíne, v ústredných budovách tohto mamutieho podniku pracovalo len 553 ľudí. Boli to tkáči, farbiari, tlačiarci a iní upravovatelia látok. Šaštínska manufaktúra totiž vyrábala látky z bavlny, najmä kartún. Ročne doviezla 30—50 ton bavlny, pričom bolo treba urobiť až 48 pracovných operácií, kým sa textilná surovina zmenila na peknú a kvalitnú látku.

Roztriediť, vyprať, rozčesať bavlnu, urobiť z nej kúdele na priadzu — to ešte podnikateľom veľké starosti nerobilo. Najväčšou otázkou bolo bavlnu upriať na tenkú, rovnomernú priadzu. Veď aby jeden tkáč mohol tkať na krosnách, muselo mu prichystávať priadzu dvadsať pradiarov. Majiteľ manufaktúry František Lotrinský, manžel kráľovnej Márie Terézie, to urobil, ako sa to robievalo v Anglicku či vo Francúzsku: pomocou najatých ľudí, tzv. faktorov a faktórií poroznášal priadzu do chudobných podhorských dedín, do banských miest a mestečiek, sirotincov či iných útulkov, a tu ľudia, ktorí boli odkázaní na každý halier, sadli si za svoje kolovrátky a začali priať.

Jenny a Billy

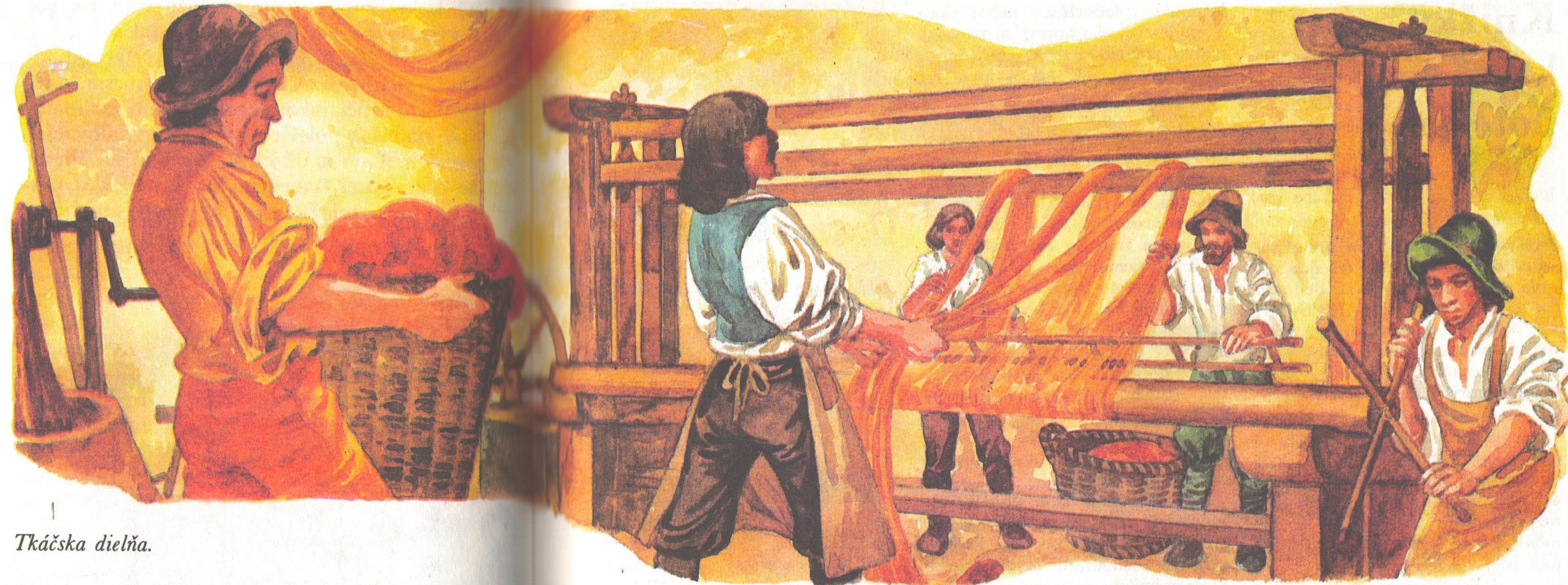
Pre šaštínsku manufaktúru priadlo mnoho pradiarov nielen v okolí Senice a Holíča, ale

aj v okolí Trnavy, Nového Mesta nad Váhom, v Trenčíne, Bratislave i vo vzdialenej Kremnici či Banskej Bystrici. Manufaktúra zamestnávala ľudí na pradenie aj na Morave, na Hodonínsku i pri Bojkovciach. Pradiarov najprv zaškolili odborníci, dali im odvážené množstvo bavlny a títo potom už svojim faktorom odovzdávali na mieru nasnované pradená alebo natočené vretená. Pradenie bola úmorná a zdĺhavá práca a celá organizácia faktorov a faktórií zas pre podnikateľov dosť nákladná. Majstri, odborníci, majitelia a všetci, ktorí sa okolo textilných manufaktúr na celom svete pohybovali, nepremýšľali o ničom inom, len ako pradenie priadze zjednodušiť a urýchliť. A takýto nápad sa napokon zrodil; v Anglicku sa našiel človek, čo vymyslel stroj na pradenie bavlny. Dal mu pekné ženské meno: „Jenny“. „Jenny“, alebo aj jej zlepšený druh „Billy“, slávili obrovský úspech a veľmi skoro, cez Francúzsko, sa dostali aj k nám. O krátky čas bolo v Bratislave 50 takýchto strojov, v neďalekom Devíne 30.

Prirodzene, že tieto nové stroje spôsobili v textilnej výrobe „revolúciu“. Veď každý spriadal priadzu na 102 vretenách. Ak si uvedomíme, že každé vreteno nahrádzalo prácu jedného pradiara, tak ľahko pochopíme význam tohto vynálezu. Pritom nešlo o stroje zvlášť náročné. Boli vyrobené prevažne z dreva podľa jednoduchých nákresov, takže sa dali zhotoviť v každej dobre vybavenej stolárskej či mechanizátorskej dielni. Pravda, spočiatku nevedel stroj upriať takú jemnú priadzu ako ľudské ruky. No po mnohých zlepšeniach dokázal aj to. Pritom na rozdiel od človeka-pradiara mohol pracovať deň i noc. Bez prestania. Potreboval iba hnaciu silu, ktorá ho poháňala.

Najprv to bol sám človek, potom zvier (kôň, vól), neskôr vodné koleso. Koncom 18. storočia bystrý škót James Watt prišiel na to, ako si možno „osedlať“ paru v zatvorenom „hrnci“, a tak vymyslel prvý parný stroj na svete. Tým bolo ľudstvo na dlhý čas zbavené starosti, ako a čím poháňať stroje, ktoré si

Tkáčska dielňa.

vymýšľalo. Ako prví si u nás dali nainštalovať parný stroj súkenníci zo Skalice. Stalo sa tak 1. mája 1830.

Objavením parného stroja mohli všetky manufaktúry pracovať aj vtedy, keď bol nedostatok vody. Jeho zásluhou teda ľudstvo prekročilo svoj stredoveký svet a začalo éru tzv. „priemyselnej revolúcie“.

Pri zrode tohto nového sveta však nestáli len stroje a nové vynálezy. Boli to predovšetkým noví ľudia, takí, akých dovtedajšia feudálna spoločnosť nepoznala. Veď dovtedy stáli len na jej okraji.

Námezdné pracujúci

Všade na svete, a teda rovnako i u nás, pri zrode manufaktúry museli byť dve veci: peniaze a práca. Prirodzene, nešlo o obyčajné peniaze, ale o veľmi veľa peňazí, čo sa nazýva

„kapitál“. V našej krajine nebolo mnoho takých ľudí, ktorí by vlastnili veľký kapitál. Preto len najbohatšia šľachta, často cudzieho pôvodu, alebo pospájaný kapitál drobnejších vlastníkov stojí pri zakladaní všakovakých manufaktúr. Sám kapitál však nestačil. Bolo treba mnoho a mnoho ľudí, ktorí by si sadli ku kolovratom, strojom, výrobným zariadeniam, ale aj mnoho dobrých špecialistov, odborníkov. O tých nebola núdza. Majitelia manufaktúr si ich pozývali z Čiech, z Rakúska, zo Sliezska, ba drobných odborníkov na výrobu jemného súkna až z Holandska. Väčšie starosti však boli s obyčajnými pracujúcimi ľuďmi. Tí okrem nepočetného meštianstva boli spútaní neľudským právom nevoľníctva. Manufaktúrny podnikateľ však potreboval osobne slobodného človeka, ktorý nemá nič iné, len svoju silu a prácu, ktorú môže ponúknuť na predaj. Ak ju podnikateľ kúpi,

dá pracujúcemu za ňu mzdu. Tak sa z neho stáva „námezdné pracujúci“.

Kapitál a námezdné pracujúci vytvorili od základu nové medziľudské vzťahy, ktoré sa vôbec neznášali s jestvujúcim feudálnym spoločenským poriadkom. Ten bol vlastne brzdou vývoja nových vzťahov. A preto aj v našej krajine, kde v 18. storočí ešte stále panuje feudálny systém, manufaktúry a s nimi spojené nové vzťahy sa rodia len veľmi pomaly. Muselo pretiecť ešte veľa vody v Dunaji, aby sa všetko nové presadilo do života. Prvá lastovička v podobe manufaktúry tu však už bola a tá dávala tušiť, že nový spoločenský poriadok je na obzore.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

„Toto je čítanie hlavne pre neposedné deti, ako som býval aj ja...“ Prvá veta z knihy Vlada Bednára Čo mi kvety natárali, mohla by byť iste napísaná aj v ostatných: dobrodružstvách troch mudrlantov, Veľká dobrodružná vlastiveda, Moje najmilovanejšie zvieratá, i v tých, ktoré len chcel napísať...

Túlavé topánky nosili Vlada Bednára celým Slovenskom, a keď mu nestačili skutočné lúky, dolinky a vršky, pridal k nim sedem vrchov rozprávkových. Keby sme sa ho mohli spýtať, kedy a kam chodieval najradšej, možno by odvetil:

„Ja si chodím v zime, chodím si v lete, mne je to jedno. O mráz sa nezaujímam, aby sa on priveľmi nezaujímal o mňa. Ani o lyže sa nezaujímam, lebo ony sa nezaujímajú o mňa, robia si, čo chcú, a idú si, kade sa im zachce. Márne im dohovárať, že som tu ešte aj ja. Najradšej chodím pešo a na jar. Opatrne našľapujem ako indiánsky náčelník na ceste poza školu a načúvam, či sa už rastlinky prebudili. Na jar musí chodec dávať veľký pozor, aby nezadlávil dajakého kvetinového školáčika, kľujúceho sa práve z podzemka, hľuzy či cibule do sadenca. Čo ho ešte bude stáť námahy, odriekania a usilovnosti, kým vyženie lístky a kvety s piestikmi a tyčinkami a všetkými tými potrebnými náleži-

tosťami, o plodoch ani nehovoriac. To je horšie, ako opraviť si z matematiky známku z trojky na jednotku. Alebo urobiť tak výmyk na hrazde...“

Najdôležitejšou vecou v plecniaku Vlada Bednára na všetkých cestách necestách bol humor. Keď sa vracal z potuliek, priniesol z neho do Slniečka, aby bolo veselé ako to, čo mu presvecovalo tajné chodbičky cez stebľá tráv do rozprávky, keď zavše zdriemol na rozklebetenej lúke. Priniesol z neho do vydavateľstva Mladé letá, a keď hľadal názov na knižku, povedal naoko vážne: Čo mi kvety natárali a rovnako vážne Veľká dobrodružná vlastiveda. Iba sklá okuliarov skrývali šibalské iskierky — vedel, ako majú deti rady smiech. Tešil sa na veľa výletov so svojimi kamarátmi a jeho kamaráti sa tešili na výlet s ním.

Na redakčnom stole v Mladých letách leží otvorený posledný rukopis Vlada Bednára pre deti. Ešte sa nestihol rozhodnúť, či ho nazve Moje najmilovanejšie zvieratá, alebo Rybičkovo rozprávky, ale humoru je v ňom vrchovato...

Na lúkach už vykukujú noví kvetinoví škôlkári. Večne šuchocú, šušoria. Ibaže tejto jari možno trošičku tichšie, lebo v tejto krajine, ako to už býva aj v obyčajných rozprávkach, zavládol smútok: na jednej z lúčok navždy spí veselý rozprávkar Vlado Bednár. Už nám neprezradí ani jedno rozprávkové tajomstvo, hoci chcel ešte veľa povedať o veciach a vecičkách... Svojim čitateľom však prešliapal svojský, náročný, presvietený chodník s bezpečnou značkou: ku knižkám, ktoré ťa potešia.

MAGDA BALOGHOVÁ

Správne odpovede na hádanky z 5. čísla: Jež; blesk; štipce; cencúľ. **Knihu dostanú:** Viera a Ladislav Balarovci, Prešov; Zdenka Lovászová, Horná Kráľová; Benedik Zifčák, Peregu Mare, Rumunsko.

Správna odpoveď na rozprávku: Sandokan je ukrytý nad pravým okom tigra. **Knihu vyhrávajú:** Zuzka Šturmančinová, Revúca; Marta a Jana Mišíkové, Hriňová; Roman Svätý, Lipt. Mikuláš.

Zahádam ti hádanku

ŠTEFÁNIA PÁRTOŠOVÁ

Ovocná hádanka

Je to chochol obalený

zlatožltou kožkou?

Či na slnku upečený

strapec zlatých rožkov?

Čo je to?

Pichľavá hádanka

Čože je to štetinaté

vyvalkané v gulku?

Či sa to náš kaktus vybral

z črepu na potulku?

Čo je to?

Párna hádanka

Dve dúhové gulky v jamkách

lúčisté jak hviezdy.

Akože sa do tých guliek

celučký svet vmestí?

Čo je to?

Odpovede na hádanky aj na hádankársku rozprávku posielajte do 15. marca (môžete ich napísať spolu na jeden korešpondenčný lístok), nezabudnite napísať svoju presnú adresu a vek. Do zberovania zaradíme každého, kto uhádne aspoň dve hádanky alebo kto odpovie na hádankársku rozprávku. Traja víhercovia dostanú knihu.

Zápisník Slniečka

Druhý aprílový deň sa už od roku 1967 na celom svete oslavuje ako Deň detskej knihy. Prečo práve 2. apríl? Lebo v ten deň (roku 1805) sa narodil dánsky rozprávkar Hans Christian Andersen. Podnet na sviatok kníh pre deti dala IBBY (Medzinárodná únia detskej knihy) a jeho náplň každý rok vymýšľa iná národná sekcia tejto organizácie. Tentoraz je „hostiteľkou“ Brazília, a tak sa do sveta rozletelo posolstvo brazílskej spisovateľky, nositeľky Ceny H. Ch. Andersena Lygie Bojungy Nunes. Sú tam aj tieto myšlienky: „Stavala som si domčeky a knihy boli mojimi tehľami. Postavené tvorili steny, položené schody; keď sa oprela jedna o druhú, vznikla strecha... Ale pretože ľudia majú sklon k tomu, že chcú vždy viac, jedného dňa som zistila, že je načase, aby som i ja zo seba dala viac. Vtedy som začala vyrábať svoje vlastné tehly, aby si niekde na svete nejaké dieťa mohlo z mojich a ostatných tehál postaviť domček, vliezť doň a žiť vo svete kníh.“

Každoročná prehliadka produkcie slovenských vydavateľstiev Knižná žatva sa uskutoční v Bratislave tentoraz v dňoch 1.—18. marca. Nebudú na nej chýbať ani knihy pre deti a stretnutia tvorcov týchto kníh s čitateľmi.

Akcia Týždeň detskej knihy sa tohto roku koná od 26. do 30. marca v experimentálnej knižnici v Čadci. Kysucké deti teda budú mať najbližšie k besedám so spisovateľmi, ilustrátormi, redaktormi, knihovníkmi.

Poľské deti dostanú v marci 1000 000 výtlačkov Trojruže. Tento výber zo Slovenských rozprávok Pavla Dobšinského pre ne pripravili Mladé letá a poľské vydavateľstvo Śląsk z Katovic.

Spisovateľka Krista Bendová, známa azda najväčšími ako autorka Osmijankových rozprávok, napísala po dlhšom čase verše pre najmenšie deti. Vyjdú roku 1985 pod názvom Básničky maličkým.

V prekladovej redakcii Mladých liet vyšla knižka dagestanského spisovateľa Achmeda Abu-Bakara Rozprávka o doline Sadov, o deduškovi Chabibullovi a jeho hlinených bábkach. Zavedie ťa do záhrady, ktorú inak môže nájsť iba ten, čo má rád stromy a stará sa o ne. Kniha obohatí edíciu Zlatý kľúčik, je určená čitateľom od šiestich rokov, preložila ju Elena Linzbothová a obrázky v nej sú od Alojza Klimu.

Krajina Zázračno nie je zaznačená v nijakej mape, a predsa existuje. Vymyslel a napísal ju básnik Daniel Hevier a pozýva do nej všetkých, čo už vedia ako-tak čítať a čo tiež radi vytvárajú nové svety — z obyčajných, známych slov nezvyčajné svety.

Komu sa v januárovom čísle Slniečka páčila rozprávka Dany Podrackej Zala, môže sa tešiť na jej knihu Sovia hora, ktorá vyjde roku 1986.

Slniečko

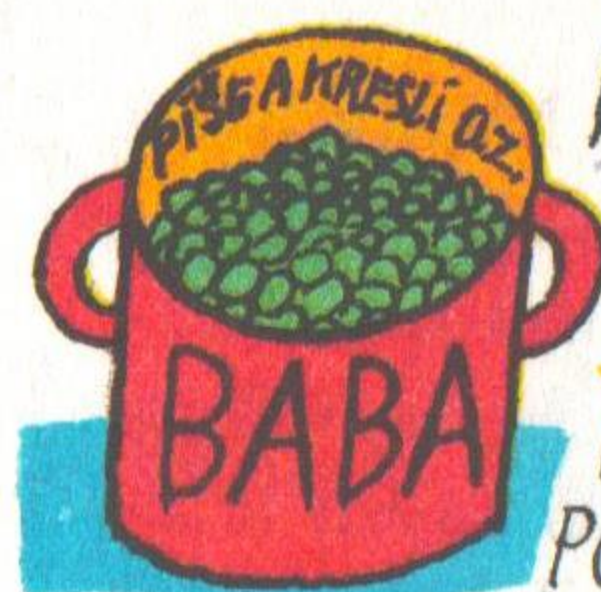
Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 821 08 Bratislava, Klinckova 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlačne. Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

KAŽDÝ SLOVENSKÝ
CHLAPEC CHCE BYŤ
JANOŠÍKOM. ZLOSTÍ
HO, ŽE BABISKO MU
PODSYPALO HRACH POD
NOHY. ON SA POŠMYKOL A PANDÚRI
HO LAHKO ZLAPALI. V MOJEJ ROZ-
PRAVKE JE TO CELKOM INÁČ.

U rozprávky HOS-
TINCI POD LESOM

ŽILA STARÁ BABA. CEZ DEŇ
VARILA A PIEKLA KOLAČE, V NOCI
LIETALA NA METLE, ČAROVALA A CHY-
TALA ŽABY. KOLAČE VŠETkým CHU-
TILI, LEBO BABIZŇA DO CESTA PRIDÁ-
VALA MÚKU ZO ŽIAB. ZA SYŇA
MALA PANDÚRA PISTU,
KTORÝ UŽ TRI ROKY
CHCEL ZLAPAŤ
JANOŠÍKA. ALE MÁRNE.

BABE JEŽIBABE SA
ZRODIL V HLA-
VE PLÁN. NAZBIE-
RALA PLNÝ HRNIEC
HRACHU A ZATELEFONOVALA SY-
NOVI PIŠTOVI:

Dragý mój Pišča!
Príď si večer do
hostinca, po Jura
Janošika.
Mám plán...

IGEN,
ježi mama

NEBOL TO PLÁN. BOLA
TO OBYČAJNÁ PASCA.
ODKÁZALA JANOŠÍKOVÍ, ŽE PRÍŠLO
PLZENSKE PIVO, ŽE MU ODLOŽILA.
NIE ŽE BY JANOŠÍK
PIL, ALE DOKTOR
DAMDYDAM MU
PREDPÍŠAL PLZENSKE
NA OBLICKY.

VEČER SA JANOŠÍK ZJA-
VIL V PLNEJ KRAŠE. NIE
JE PRAVDA, AKO SA SPIEVA
V PESNIČKE: "... ZA OPAŠTEKOM MAL
PIŠTOĽIEK DVOJE..." ON MAL PIŠ-
TOLIEK TROJE.

SAMOZREJME, V HOSTIN-
CI UŽ BOLO PANDÚROV
ANI MAKU. UKRYTÍ V
SKRINI, ZA OKNOM
A MNOHÍ V PIVNICI.

JEŽIBABA SEDELA NA PECI, ZA SEBOU
HRNIEC PLNÝ HRACHU. ALE ZADNÝMI
DVERAMI PRÍŠIEL JANOŠÍKOV PRIATEĽ,
ČERVENÝ KOHÚT. OBYČAJNE SEDÁVAL
NA PANSKÝCH KAŠTIELOCH. DNES SA
MU ZACHCELO DO KRČMY.
STAREJ BABE POTICHU
VYZOBAL VŠETOK
hrach.

DARMO HRABALA
JEŽIBABA V HRNCI,
ABY JANOŠÍKOVÍ
PODSYPALA HRACH POD
NOHY. VYPLIEŠ-
ŤALA OD
PREKVAPENIA
OČISKA.

PANDÚRI SA MEDZITÝM VRHLI NA
ZBOJNÍCKEHO KAPITÁŇA. BOLA Z
TOHO TAKÁTO MELA:
PO CHVÍLI LEŽALI
PANDÚRI NA KOPE.
NA SAMOM VŤRCHU
PIŠŤA
PANDÚR

BABA SA NAĽAKALA A
VYLETELA YON
KOMINOM.

ODVTEDY NIKTO O NEJ NE-
CHYROVAL, LEN MALIAR ALBÍN
BRUNOVSKÝ, KTORÝ JEJ MAĽOVAL
PORTRÉT, JEDNA TETA SPISO-
VATEĽKA O NEJ NAPÍŠALA KNIŽKU.
Vieľa mázrov? Ak áno,
napišle mám! BABA ASI DALEJ

PEČIE, MOŽNO SI UPIEKLA AJ
DOMČEK, DOM, ALEBO DOMISKO.
PRED TÝŽDNOM ODIŠLI
DO LEŠA MŮJ SYŇOVEC JANKO
A NETER MARIENKA. EŠTE SA
NEVRÁTILI...

